

naklonila najdobrotnejšega, najmilejšega in najmodrejšega vladarja. Z otroško udanostjo se mu bližamo ob redki slavnosti petdesetletnega vladanja in iz milijonov navdušenih src se dviga k nebu prošnja.

Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja, Avstrijo!

Politiški oddelek.

Državni zbor. — V zadnjih sejah je občinski svet vsaj nekaj pozitivnega storil. Po odklonitvi predloga, naj se obtoži Thunovo ministerstvo, ker je razglasilo izjemno stanje na Gališkem, je drž. zbor rešil trg pogodbo z Japonsko. Vlada je v zadnji seji podala važno izjavo. Na interpelacijo radi iztiranja Čehov in Poljakov iz Nemčije, je grof Thun odgovoril, da bo vlada postopala jednako proti nemškim državljanom, ako Nemčija ne odneha. Drž. zbor bo zboroval samo še do 19. decembra.

Državni zbor in cesarjeva vladarska petdesetletnica. — Dne 25. novembra sta imeli obe zbornici slavnostni seji, v katerih sta po primernih ogovorih predsednikov kneza Windischgrätza in dr. Fuchsa pooblastili svoji predsedništvu, čestitati cesarju nanjegovi vladarski petdesetletnici. Značilno je, da se slavnostne seje poslanske zbornice niso udeležili večina nemških nacijonalcev Schönererjanci in socijalni demokratje.

Deželni zbori se sklicelo po božičnih praznikih. Vsem dojde cesarsko sporočilo, s katerim se jim izreče zahvala za udanostno adreso. Sporočila se ne bodo ozirala na politična vprašanja.

Položaj. — Vsled sklepa nemških nacijonalcev, da začno zopet s hrupno obstrukcijo, in vsled počenjanja ogerske opozicije je postal položaj kritičan. Vladi se bodeta morali zjediniti glede nagodbenega provizorija, kateri pa naleti v obeh zbornicah na odpor. Avstrijska vlada bo morala porabiti § 14 in bo potem nekaj mesecev absolutistično vladala, a kako se uredi kritični položaj na Ogerskem, se še ne ve. Morda pride do premembe ustave v obeh državnih polovicah.

Mejnarodna konferenca proti anarhistom — se vrši sedaj v Rimu. Zastopana je na njej tudi Avstrija.

Obrtni red. — Trgovinski minister baron Dipauli je obljubil, da predloži drž. zboru čim prej povse nov obrtni red.

Tirolski Italijani so vladi predložili spomenico, v kateri zahtevajo za italijanski del tirolske dežele tisto administrativno samostojnost, kakor jo zahtevajo Nemci za nemški del Češke.

Francija. — Bivši minister v Brissonovem kabinetu Poincaré jo v parlamentu izjavil, da takrat, ko je bil on član vlade, ni imelo vojno ministerstvo prav nobenega družega dokaza za Dreyfusovo krivdo razen bordereau-a, kateri je Henry falcificiral.

Obrtnija.

Karteli.

V primeroma kratkem času se je znanstvena sodba o kartelih bistveno izpremenila. Ves svet se je čudil mnenju, katero je razvil profesor na vseučilišču v Črnovciji dr. Kleinwächter l. 1882 v monografih, o kartelih.

Doslej se kartelom kot združitvam proti utesnitvi svobodne konkurence ni pripisoval noben poseben pomen, vsled česar je naravno, da ni hotel nihče prav verjeti. Kleinwächterjevem prerokovanju, da imajo karteli še veliko bodočnost pred seboj.

Še večje začudenje je zavladalo, ko je slavni profesor nacijonalne ekonomije Lujo Brentano v svoji l. 1889 obelodanjeni razpravi o vzrokih sedanje socijalne bede kartele proglasil kot sredstvo za ugodno rešitev socijalnega vprašanja.

Leta 1896. se je vršil na Dunaju shod društva za socijalno politiko, na katerem se je imela jako živahna in tudi jako poučna razprava. Mnenja so bila razdeljena. Jedni so se pridružili Brentanu, drugi so se pod vodstvom referenta Bücherja protivili kartelom z vso odločnostjo.

Od sedaj pa pridobiva mnenje, da so karteli deloma opravičeni, čedalje več pristašev mej znanstveniki, k čemur je jako mnogo pripomogla razprava bivšega finančnega ministra dr. Steinbacha o pravnih oblikah gospodarske organizacije.

Zdi se nam popolnoma naravno, da je začetkoma znanost o kartelih prav tako sodila, kakor je sodilo najširje občinstvo. Na prvi pogled se kaže, da je vsak dogovor podjetnikov v svrhu utesnitve oziroma izključenja mejsebojne konkurence, frivolen odpad od življenskega načela novodobnega podjetništva, izdajstvo svobodnega tekmovanja. Ali pri natančnejšem opazovanju in uvaževanju se je izkazalo, da je vse kartele rodila le sila. Veliki kapital posamičnih fabrikantov, o čigar premoči se toliko govori, je v res težavnih položajih vse preveč slaboten, da bi zamogel količkaj kljubovati viharjem svetovnega trga. Že četrto stoletje sem je opazovati in to vedno češče, da vsi razsodni podjetniki celih branš zdaj in zdaj spoznajo absolutno nemožnost svobodne konkurence in se začno drug drugemu približevati. Najprej se zjedinijo glede raznih postranskih stvari, na pr. glede dovoljenja kredita, glede rabata itd., kasneje pa se zjedinjajo tudi glede vitalnejših vprašanj, dokler se naposled ne izcimi popolna združitev, pravi karteli, ki je pripravljen, svoje člane, katerih produkcijske razmere niso ugodne, dispencirati produciranje in jim poplačati opustitev produkcije, in ki je povrh pripravljen, plačati tudi sam eksportne premije, da se razproda v inozemstvu vse kar se je preveč produciralo, tudi če se mora ta razprodaja izvršiti z izgubo. Tak kartel ima za vse kartelirane tovarne skupne prodajalne — jedno ali tudi več — in razdeli vsa došla naročila mej kartelirana podjetja po gotovem ključu. Kartel se nanaša na vso na bramšo spadajočo produkcijo in čisto tudi na pridobivanje potrebnih surovin, kakor kaže kartel čeških cukrarjev. Posamični podjetnik ima vsled kartela vezane roke in se giba svobodno samo še glede načina produkcije v svojem etablisementu. Fabrikant je postal uradnik kartela, zgodilo se je ž njim prav tisto, kar je on storil prej raznim malim obrtnikom, katerih samostojnost je podkopal in